

Nr 144.

Av herr **Reuterskiöld, m. fl.**, *angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om förlust av valrätt på grund av uraktlåten utskyldsbetalning.*

Genom motionerna nr 7 och 8 i första kammaren och motion nr 29 i andra kammaren vid 1921 års riksdag föreslogs sådan ändring i R. O. § 16 att den som icke erlagt honom påförda utskylder till stat och kommun, förfallna till betalning under sistförflutna tre kalenderår, skulle vara från utövning av *rösträtten utesluten*. Konstitutionsutskottet avstyrkte i utlåtande nr 28 dessa motioner som även av riksdagen avslog. Det ena av de två huvudskäl, som härför åberopades, var den omständigheten, att förslaget framkom vid samma riksdag, då den grundlagsändring blivit genomförd, varigenom det s. k. politiska utskyldsstreet bortogs, och att förty reformen då ej hunnit i tillämpningen prövas. Detta skäl kan numera ej åberopas: tvärtom torde, efter vår erfarenhet, oviljan mot denna reform icke blott hos det stora flertalet av åtminstone landsbygdens folk kvarstå, utan även hava ytterligare bevästs. I samma mån skattetrycket kännes allt tyngre, framträder också allt skarpare det felaktiga i att låta även dem, som icke erlagt påförda utskylder, det oaktat fortfarande få deltaga i riksdagsmannavalen.

Det andra av utskottet anförda skälet utgjordes egentligen av en hänvisning till de svårigheter som ansågos möta mot en uppdelning av försumliga skattebetalare efter "oförvållad oförmåga" och "bristande vilja". Att dessa svårigheter icke behöfde vara oöverkomliga, såsom utskottet förmenat, uppvisades på fullt bindande sätt i de till betänkandet fogade reservationerna, vari under anknytning till medgivanden, som gjorts t. o. m. i 1918 års kommittébetänkande rörande denna fråga, betonades, att den av utskottet såsom nödvändig förutsättning för utskyldsstreet fordrade uppdelningen vore möjlig att verkställa, så snart den behandlades icke såsom en rösträttspolitisk, utan såsom en skattepolitisk fråga. Den härför framlagda motiveringen var av följande lydelse:

"Detta utskyldstreet utesluter dock ingalunda, att en skillnad göres mellan dem av de skattskyldige, vilka av oförvållad betalningsoförmåga, och dem, vilka utan sådan oförmåga komma att restera för utskylder. Men denna skillnad grundar sig på det förhållande, att skatten påförts under förutsättning av en i relation till densamma antagen betalningsförmåga,

vilken sedermera i fråga om ena slaget skattskyldige visar sig brista utan något deras förvållande. Likhetskravet i fråga om rätt och plikt utmynnar då i krav på bibehållen rösträtt för de oförvållat betalningsoförmögne, emedan för dem skatten synes icke böra till betalning förfalla, så länge denna oförmåga består. Hela frågan om de oförvållat betalningsoförmögnes rösträtt blir alltså i verkligheten icke av rösträttspolitisk utan av skattepolitisk art: rösträtten förblir i princip och tillämpning beroende av påförd, till betalning förfallen skatts behöriga gäldande — när över huvud ett påförande skett — men problemet blir att så ordna uppbörden, att i fall av betalningsoförmåga i följd av sjukdom, oförvållad arbetslöshet eller annan liknande grund ett uppskov och anstånd med eller eventuellt en befrielse från utskyldernas förfallande till betalning må kunna erhållas.

I 1918 års kommittébetänkande rörande bl. a. utskyldsstreet har frågan härom icke upptagits till självständig behandling, enär kommitterade uteslutande inriktat sig på frågan om undanröjande av faktiskt utebliven skattebetalnings *rösträtts*verkningar vid oförskyld betalningsoförmåga, varvid endast prövning i efterhand av anledningen och grunden till betalningens uteblivande kunnat komma i betraktande. Med den tvärsäkra överlägsenhet, som även i övrigt kännetecknar detta betänkande, förklarar kommittéradet, att ingen tillfredsställande lösning av problemet står att vinna, ehuru de själva i förbigående medgiva att "helt annorlunda ställde sig givetvis saken, om det exempelvis blott gällde rätt för den skattskyldige att njuta viss tids uppskov med skattens inbetalning", och att behörighet att bevilja en dylik förmån "i vissa länder tillagts uppbördsmyndigheten". Att kommittéradet omedelbart därpå dock avvisa tanken på en fristående förhandsprövning, utgör naturligen icke något skäl att ej undersöka, huruvida en sådan är möjlig och lämplig, även om t. o. m. reservanten, herr Hildebrand, som eljest tämligen skarpt framhållit, att kommittéradets skenbara bevisföring i verkligheten blott består av påståenden, i detta stycke böjt sig för kommittéradets omöjlighetsförklaring — och detta så mycket mindre, som kommittéradets skäl icke synas hållbara vid närmare granskning.

Enligt kommittéradets mening komme i föreliggande fall saken först och främst "icke för den skattskyldige själv och för den allmänna uppfattningen att te sig, som gällde det beviljande av en särskild förmån", utan fastmera kommer frågan att anses gälla, huruvida vederbörande skall fränkännas utövningen av en "allmän rättighet", vilket efter kommittéradets mening skulle göra den "ojämförligt mycket ömtåligare". Häremot måste erinras, att även om påståendet vore riktigt, när frågan om oförvållad betalningsoförmåga prövas sedan betalning uteblivit och i samband med röstlängdsjusteringen, saken dock ställer sig "helt annorlunda", om samma fråga skall prövas före förfallodagen och innan betalning uteblivit samt alldeles oberoende av röstlängdsjusteringen, ja till och med verkställes

av annan myndighet än röstlängdsmyndigheten och ett halvt eller halvtannat år, innan fråga blir om rösträtten vid vederbörlig röstlängdsjustering. Tidpunkten för prövning av en sådan fråga bör tydligen infalla vid uppbörds-tiden, då betalningsoförmågan blir aktuell, alltså i november-december be-träffande kronoppbörderna och sist i februari-mars beträffande kommunal-utskylderna, under det att tidpunkten för röstlängdsjusteringen infaller i juli månad året efter — fråga om frihet från erläggande av utskylder, vilka skulle förfalla till betalning före röstlängdsjusteringen under samma löpande år, måste som bekant bliva utan all betydelse för samma års rösträtt. En fristående och självständig prövning skulle med andra ord icke avse att fastställa vad som bör anses som en "sådan oförvälad nedsättning i skatte-förmågan, att underlåten skattebetalning icke medför rösträttens förlust", utan blott vad som hör som en sådan nedsättning anses, att därav bör föranledas förfallotidens framflyttning och betalningsanstånd eller betal-ningsbefrielse, men icke innebära eller medföra något beslut om rösträtten. Erhålles efter ansökan anstånd, resp. befrielse, blir den omedelbara följ-den, att beträffande sökanden ingen uppgift om förfallna men icke erlagda utskylder kommer att till nästa års röstlängdsupprättare ingå och att förty personen utan vidare skall av denne antecknas som röstberättigad. Av-slås åter ansökningen, är därmed dock icke sagt, att betalning verkligen uteblir eller att, om så sker, inbetalning ej hinner verkställas före röst-längdsjusteringen; frågan om rösträtt eller icke-rösträtt, förblir öppen tillsvidare och kommer i sin tid icke att prövas med avseende å möjliga ursäktsgrunder, utan efter alldeles samma regler som hittills och sålunda icke heller erbjuda ringaste svårigheter.

Den "känslighet", som måhända kunde förefinnas, där prövningen av-såge rösträtt eller icke-rösträtt, torde i regel saknas, när prövningen alle-nast omfattar anstånds- eller befrielsefrågan, även om man kan medgiva, att i åtskilliga fall vederbörande anståndssökande tillika skulle hava i tan-karna, vilka framtida rösträttsverkningar ett bifall till eller ett avslag å ansökningen månne medföra: det föreligger i varje fall den skillnad mellan ansökningen om rösträtts bibehållande i trots av försummad skattebetal-ning och ansökan om betalningsbefrielse eller betalningsanstånd, att vad än prövningen i senare fallet ger för utslag, rösträttsfrågan förblir obero-ende därav, under det att i det förra det just är denna fråga, som blir före-mål för prövningen. Och den skillnaden är för vanlig uppfattning inga-lunda betydelselös, helst ett avslag å en befrielse- eller anståndsansökan aldrig kan betraktas som en "medborgerlig deklassering". Än mindre kan någonsin "det starka, genom valtidsstämningen måhända aktualiserade politiska inslaget i frågan" allvarligt påfresta ovällden eller tilliten till denna vid prövning av en befrielse- eller anståndsansökan, eftersom val-tidsstämningen aldrig räcker ett helt år och över huvud icke är aktuell vid rätta tidpunkten för anståndsfrågans prövning, utan först långt senare,

varförutom något politiskt inslag knappast lärers kunna uppvisas i anståndsfrågan, när den behandlas fristående."

Vid innevarande riksdag har motion väckts om sådan ändring av gällande uppbördsreglemente, att "oförvållad oförmåga" att fullgöra betalning av påförda utskylder må kunna prövas före uppbördsstämman och föranleda befrielse, nedsättning eller uppskov (motion nr 172 i första och nr 253 i andra kammaren). Vid bifall till detta förslag vinnes utan vidare den uppdelning, som 1921 års k. k. ansåg nödvändig, och detta utan att uppdelningen sker i samband med röstlängdens uppgörande. Den, som sålunda sökt och erhållit befrielse eller lindring i sin utskyldspålit, diskvalificeras uppenbarligen icke genom bristande betalning av de påförda avgifterna, och beträffande de övriga saknas anledning att mellan dem göra någon som helst uppdelning, då de haft, men ej begagnat möjligheten att i vederbörlig tid och ordning få frågan prövad. Även om detta förslag icke skulle av riksdagen nu bifallas, är uppenbart, att det dock kan återupptagas och godtagas, om eller när efter en genomförd grundlagsändring till utskyldsstreckets återställande så visar sig nödigt. Ej heller lärers något hinder finnas för att, om så finnes behöfvligt, stadgandet erhåller laga natur.

Under sådana förhållanden, och då alla tidigare anförda skäl för ett utskyldsstreck i övrigt kvarstår orubbade, hemställes,

att riksdagen ville såsom grundlagsenligt vilande antaga följande ändrade lydelse:

av R. O. § 16: "Valrätt tillkommer — — — — utövas av

a) — — — — —

b) — — — — —

c) — — — — —

d) den som icke erlagt honom påförda utskylder till stat och kommun, vilka förfallit till betalning under de tre sist förflutna kalenderåren så vitt han icke genom avkortning, uppskov, nedsättning eller befrielse i härför stadgad ordning för dem upphört att häfta.

Till efterrättelse — — — — inträffar:

Stockholm den 21 januari 1922.

C. Reuterskiöld.

Ernst Svenson.

Oscar Ericson.